

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378:37.014.543(477)(4)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14505456>

Аналіз впливу європейських стандартів на реформування системи вищої освіти в Україні

Сохань Інна Віталіївна,

доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту імені професора Л. І. Михайлової Сумського національного аграрного університету, 40021, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва 160, Україна, innalozynska@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8038-8484>

Немирович Юлія Петрівна,

кандидат медичних наук, асистент кафедри дитячої терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, 03057, м. Київ,

вул. Зоологічна 1, Україна, jnemirovych@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6713-800X>

Довжук Вікторія Валентинівна,

доктор педагогічних наук, доцент кафедри організації та економіки фармації

Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, 01601,

м. Київ, бульвар Т. Шевченка 13, Україна, dovika@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3491-018X>

Прийнято: 29.11.2024 | Опубліковано: 17.12.2024

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

***Анотація:** Освіта є важливим інститутом, який сприяє формуванню національної єдності та формуванню ідеології. Зокрема, вища освіта відіграє важливу роль у розвитку науки, що є основою для економічної та політичної стабільності держави. Вивчення світових тенденцій у сфері вищої освіти та вдосконалення методів управління мають важливе теоретичне та практичне значення. Це є основою для прогнозування та розвитку національної системи вищої освіти, а також для покращення управління в цій галузі з урахуванням європейських стандартів. **Метою** дослідження є вивчення можливостей застосування європейських стандартів якості освіти в процесі реформування вищої освіти України. У процесі дослідження використано такі наукові **методи**, як порівняння, опис, індукція та дедукція, а також методи систематизації та групування. **Результати** свідчать, що система вищої освіти в Україні залишається функціональною, зокрема завдяки значним зусиллям, спрямованим на узгодження з вимогами Європейського простору вищої освіти. Болонський процес як глобальне явище змінив статус української освіти, перетворивши її на сферу освітніх послуг та «інституціональних практик». Це означає, що освіта стала більш орієнтованою на ринок, де заклади вищої освіти пропонують свої послуги в межах певних стандартів, а також ураховують потреби здобувачів освіти й вимоги глобального освітнього простору. Варто підкреслити, що провідні зовнішні та внутрішні стейкхолдери дедалі активніше залучаються до процесів забезпечення якості, серед яких усе помітнішу роль відіграють здобувачі освіти, органи студентського самоврядування, роботодавці та їхні асоціації, а також представники освітньої й наукової спільноти. **Висновки** дослідження підкреслюють, що забезпечення якості освіти відповідно до європейських стандартів і реалізація відповідних процесів неможливі без постійної співпраці та ефективної комунікації між усіма зацікавленими*

сторонами: закладами вищої освіти, Міністерством освіти і науки України, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, а також Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням практичного застосування європейських стандартів якості в системі вищої освіти після її реформування.

Ключові слова: європейська інтеграція, освітні реформи, академічна мобільність, стандарти освіти, міжнародна сертифікація, якість освіти.

Analyzing the Impact of European Standards on Reforming the Higher Education System in Ukraine

Inna Sokhan,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Management named after Professor L. I. Mykhailova of the Sumy National Agrarian University, 40021, Sumy, st. Herasima Kondratieva 160, Ukraine, innalozynska@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8038-8484>

Yuliia Nemyrovych,

PhD, Lecture of the Department of Pediatric and Preventive Dentistry of the Bogomolets National Medical University, 03057, Kyiv, st. Zoological 1, Ukraine, jnemyrovych@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6713-800X>

Viktoria Dovzhuk,

Doctor of Pedagogic Sciences, Associate Professor of the Department of Pharmacy Organization and Economics of the Bogomolets National Medical University, 01601, Kyiv, blvd. T. Shevchenko 13, Ukraine, dovika@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3491-018X>

Abstract: Education is an important institution that contributes to the formation of national unity and support of ideology. In particular, higher education plays a key role in the development of science, which is the basis for the economic and political stability of the state. Studying global trends in higher education and improving management methods is of great theoretical and practical importance. This is the basis for forecasting and developing the national higher education system, as well as for improving management in this area in line with European standards. **The purpose** of the study is to explore the possibilities of applying European quality standards in the process of reforming higher education in Ukraine. **The methods**, including comparison, description, induction and deduction, as well as methods of systematization and grouping. **Results** show that the higher education system in Ukraine remains functional, in particular due to significant efforts aimed at aligning with the requirements of the European Higher Education Area. The Bologna Process as a phenomenon of globalization has changed the status of Ukrainian education, transforming it into a sphere of educational services and “institutional practices”. This means that education has become more market-oriented, where higher education institutions offer their services within certain standards and take into account the needs of students and the requirements of the global educational space. It is important to note that key external and internal stakeholders are becoming more active, and the participants in quality assurance processes are increasingly education seekers, student self-government bodies, employers and their associations, as well as the educational and scientific community. **Conclusions.** The findings of the study emphasize that ensuring the quality of education in line with European standards and relevant processes cannot be achieved without constant cooperation and communication among all stakeholders: higher education institutions, the central executive body - the Ministry of Education and Science of Ukraine, NAQA, and the Verkhovna Rada Committee on Education, Science and

Innovation. Prospects for further research are related to the study of the practical application of European quality standards in the higher education system after its reform.

Keywords: *European integration, educational reforms, academic mobility, educational standards, international certification, quality of education.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Європейська інтеграція все більше впливає на різні сфери життя, зокрема на вищу освіту. Україна орієнтується на інтеграцію в європейський освітній простір, поступово адаптуючи європейські стандарти до своєї освітньої системи. Головною метою освітньої політики є створення умов для розвитку кожної особистості, підтримки її творчих здібностей та самореалізації. Сучасна освітня стратегія спрямована на дотримання демократичних і гуманістичних принципів, відповідність світовим стандартам, збереження національної ідентичності, а також на модернізацію освітніх підходів і зміцнення інтелектуального потенціалу країни.

Заклади вищої освіти також змінюються, стаючи більш різноманітними у своїх місіях, формах співпраці та методах навчання. Ці зміни передбачають посилення інтернаціоналізації, впровадження цифрового навчання та нові формати надання освітніх послуг. Забезпечення якості відіграє ключову роль у підтримці цих змін, гарантуючи, що кваліфікації здобувачів освіти та їхній освітній досвід залишатимуться в центрі уваги місії закладів освіти.

Однак постійне зростання вимог до навичок і компетентностей вимагає нових підходів у сфері вищої освіти. Розширення доступу до навчання відкриває перед закладами можливість враховувати широкий спектр індивідуального досвіду здобувачів освіти. Це, відповідно, вимагає від

системи освіти адаптації через більш орієнтовані на здобувача освіти підходи, створення гнучких освітніх програм і визнання компетенцій, здобутих поза традиційними освітніми шляхами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив європейських стандартів на вищу освіту України привертає значну увагу науковців, оскільки відіграє важливу роль у реформуванні та модернізації освітньої системи країни. Зокрема, у дослідженні Т. Жукової, Є. Черновола та Г. Різак аналізується дистанційне навчання, яке в умовах повномасштабного вторгнення стало невід'ємною частиною освітнього процесу. У статті розглянуто його ключові переваги, такі як доступність та гнучкість, а також виявлено недоліки, серед яких – технічні труднощі та зниження рівня особистої взаємодії між учасниками навчання [1]. Науковці Л. Кормич та А. Кормич наголошують, що трансформація системи вищої освіти в Україні сьогодні виявляється через кілька основних тенденцій, серед яких можна виокремити розширення автономії закладів вищої освіти, підвищення відповідальності за якість освіти, удосконалення управлінських підходів та більшу відповідність вимогам ринку праці [2]. У науковому дослідженні І. Литвинової, К. Балабанової та Г. Різак з'ясовано вплив психолого-педагогічних аспектів електронного освітнього середовища на задоволення потреб здобувачів освіти. Результати виявили, що здобувачі освіти, які навчаються в інноваційних середовищах, демонструють вищий рівень задоволення навчанням і особистим розвитком порівняно з тими, хто здобуває освіту в традиційних умовах [3].

У статті В. Тимчака розглянуто процеси реформування системи вищої освіти в Україні як на практичному, так і на теоретично-законодавчому рівнях. Особлива увага приділяється перспективам впровадження освітньої системи,

яка відповідає стандартам права Європейського Союзу, зокрема в контексті виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [4].

V. Hurskaya, S. Mykhaylenko, Z. Kartashova, N. Kushevska та Y. Zaverukha аналізують сучасні методи оцінювання в освіті та їхню роль у розвитку навичок, необхідних у XXI столітті. Результати їхнього дослідження показали, що основними підходами до оцінювання є підсумкове оцінювання, яке фокусується на результатах навчання, і формувальне оцінювання, яке сприяє постійному вдосконаленню освітнього процесу [5].

O. Serhiychuk обґрунтовує першочергові завдання реформування системи вищої освіти в Україні, акцентуючи на необхідності адаптації до сучасних вимог і європейських стандартів [6]. A. Irkha, V. Hurskaya, M. Hryshchuk, V. Tereshchuk та H. Chyrva у своєму дослідженні вивчають цифрову трансформацію освіти через аналіз інноваційних технологій, які сприяють її прогресу. Автори з'ясували, що впровадження цифрових технологій в освітній процес сприяє покращенню сприйняття матеріалу здобувачами освіти, підвищенню їхньої мотивації та зацікавленості в навчанні [7].

У статті В. Круглова та Д. Терещенко проаналізовано сучасний стан інтеграції системи вищої освіти України в Європейський освітній простір, а також окреслено перспективи розвитку міжнародної співпраці. Особлива увага приділена викликам та можливостям, які виникають у процесі адаптації української освіти до європейських стандартів [8].

Авторки О. Верховцова та О. Куценко аналізують поняття «змішане навчання», підкреслюючи, що цей підхід поєднує переваги традиційного очного навчання з можливостями дистанційних технологій та самостійної роботи здобувачів освіти. У статті підкреслено, що такий підхід також сприяє

підвищенню мотивації здобувачів освіти й розвитку їхніх навичок самостійного навчання [9].

У статті Н. Захарчук розглядається розвиток вищої освіти в Україні з огляду на історичні, геополітичні та соціально-економічні фактори. Науковиця наголошує, що саме ці чинники визначають напрям розвитку сучасної освіти в країні [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових робіт, присвячених досліджуваній проблематиці, низка питань потребує більш ґрунтовної уваги. Одним із найбільш важливих питань у реформуванні системи вищої освіти є забезпечення її якості відповідно до європейських стандартів. Сьогодні більшість закладів вищої освіти переходять на дистанційне навчання, що потребує нових підходів до навчання, оцінювання розвитку компетентностей і досягнення навчальних результатів. Ще однією важливою проблемою є недостатня прозорість акредитаційних процедур і нестабільність критеріїв оцінювання освітніх програм. Різні організації часто застосовують різні підходи, що ускладнює уніфікацію стандартів якості.

Внесок цієї статті у розв'язання проблемних питань полягає у визначенні основних труднощів та переваг реформування системи вищої освіти відповідно до європейських стандартів. Це допоможе закладам вищої освіти удосконалити процедуру зовнішнього забезпечення якості, зокрема процесів акредитації освітніх програм і коригування критеріїв оцінювання їхньої якості відповідно до стандартів та рекомендацій Європейського простору вищої освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати європейські стандарти вищої освіти та їхній вплив на систему вищої освіти України.

Відповідно до поставленої мети необхідно розв'язати такі дослідницькі завдання:

- 1) розглянути європейські стандарти забезпечення якості вищої освіти;
- 2) проаналізувати зміни, викликані реформуванням системи вищої освіти України;
- 3) визначити особливості забезпечення якості вищої освіти в Україні через систему акредитації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Сучасний розвиток України відбувається в руслі європейської інтеграції, що базується на загальнолюдських цінностях, таких як парламентаризм, повага до прав людини, свобода пересування та доступ до якісної освіти. Ці принципи є основою для формування демократичного суспільства.

Важливу роль у цьому процесі відіграє культурно-освітній напрям, який доповнює політичні, економічні та правові аспекти інтеграції України до ЄС. Зокрема, цей напрям передбачає адаптацію системи вищої освіти до європейських стандартів, розвиток співпраці з країнами ЄС та популяризацію досягнень української освіти.

Приєднання України до Болонського процесу у 2005 році стало важливим кроком у реформуванні вищої освіти. Це дозволило розпочати зміни, які відповідають сучасним потребам суспільства, та стало символом руху України до європейської спільноти. Важливим аспектом цього процесу є академічна мобільність здобувачів освіти і викладачів, взаємне визнання дипломів та періодів навчання, а також розвиток міжнародної співпраці між закладами освіти [11].

Стандарти якості в освіті (ESG), затверджені у 2005 році, стали основою для гармонізації систем якості освіти серед країн Європи. Вони сприяють

розвитку довіри, прозорості та взаємного визнання кваліфікацій і програм, що є основним для інтеграції до Європейського простору вищої освіти. У цьому контексті заклади освіти відіграють важливу роль у досягненні цілей сталого розвитку ООН, впроваджуючи відповідні принципи у внутрішні та зовнішні процеси забезпечення якості. Стандарти забезпечення якості поділяються на три основні складові:

1. Внутрішнє забезпечення якості – заходи, що впроваджуються на рівні закладів освіти для підтримування високих стандартів викладання та навчання.

2. Зовнішнє забезпечення якості – оцінювання якості зовнішніми органами з метою незалежного контролю та акредитації.

3. Агентства забезпечення якості – організації, що забезпечують координацію та дотримання стандартів у сфері якості освіти.

Ці три елементи є взаємопов'язаними й утворюють основу Європейської рамки кваліфікацій. Їхні основні характеристики узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Європейські стандарти забезпечення якості освіти

№ з/п	Стандарт	Сфера застосування стандарту
1	Внутрішнє забезпечення якості	Впроваджуються процеси розробки та затвердження освітніх програм, із чітко визначеними інструкціями, що охоплюють усі етапи життєвого циклу здобувача освіти, зокрема навчання, досягнення освітніх результатів, визнання цих результатів, атестацію. Для забезпечення високого рівня освіти застосовуються прозорі та чесні процеси прийому на роботу та розвитку

		викладачів із чітко визначеними вимогами до їхніх кваліфікацій.
2	Зовнішнє забезпечення якості	Зовнішнє забезпечення якості має здійснюватися групою незалежних експертів, серед яких обов'язково повинні бути представники здобувачів освіти. Це забезпечує різноманітність поглядів і гарантує, що оцінювання якості освіти враховує інтереси всіх зацікавлених сторін, включно з самими здобувачами освіти. Цей стандарт забезпечує, що будь-які висновки або судження, зроблені в процесі зовнішнього забезпечення якості, ґрунтуються на заздалегідь визначених, зрозумілих і опублікованих критеріях. Послідовне застосування цих критеріїв гарантує, що процес оцінювання буде об'єктивним і справедливим, навіть якщо він не призводить до офіційного рішення, забезпечуючи тим самим прозорість та довіру до результатів оцінювання.
3	Агентства із забезпечення якості	Агентства із забезпечення якості повинні регулярно здійснювати діяльність відповідно до положень Ч. 2 ESG. Вони мають визначені чіткі та зрозумілі цілі, які є частиною їхньої публічно доступної місії. Це дозволяє спрямувати їхню щоденну роботу у визначеному напрямі. Для забезпечення прозорості та підзвітності агентства повинні активно залучати стейкхолдерів до процесів управління та своєї діяльності.

Джерело: сформовано авторами на основі [12; 13]

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Отже, заклади вищої освіти повинні розробити політику забезпечення якості, яка буде публічною та інтегрованою в їхнє стратегічне управління. Ця політика має бути зрозумілою та доступною для всіх зацікавлених сторін, щоб забезпечити прозорість процесів у закладі. Крім того, необхідно впроваджувати процеси розробки та затвердження освітніх програм, які повинні бути сформульовані так, щоб відповідати чітко визначеним цілям, зокрема результатам навчання, яких необхідно досягти під час здійснення освітнього процесу.

Для успішної інтеграції України до Європейського Союзу однією з пріоритетних реформ є реформа вищої освіти. Остання повинна відповідати європейським стандартам за своєю структурою й цілями. Нещодавно ухвалений законопроект 10177 «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу у вищій освіті» спрямований на вдосконалення системи вищої освіти та пропонує низку важливих змін. Серед основних новацій закону – впровадження індивідуального підходу до навчання. Кожен здобувач вищої освіти матиме можливість обирати освітню програму, що відповідає його особистим і професійним цілям. Це дозволить створити умови для розвитку унікальних здібностей кожного випускника [14].

Ухвалений законопроект ґрунтується на перевірених європейських і американських підходах, що підкреслює його прагнення відповідати міжнародним стандартам. Його мета – адаптувати українську систему освіти до вимог часу, підвищити якість знань і підготувати конкурентоспроможних фахівців як в Україні, так і за її межами. У таблиці 2 представлено основні зміни, які сприятимуть реформуванню системи вищої освіти.

Таблиця 2

Зміни, зумовлені реформуванням системи вищої освіти України

№ з/п	Зміни	Короткий зміст	Коментар
1	Здобувачі освіти самостійно регулюють строки навчання	Згідно з новим законопроектом здобувачі освіти отримають можливість самостійно визначати термін навчання та освітню траєкторію. Такий підхід відкриває гнучкі можливості для організації освітнього процесу. Наприклад, вони зможуть поєднувати навчання з роботою, розтягуючи освітню програму до 6–8 років, або, навпаки, прискорювати її, завершуючи бакалаврський курс за 2,5–3 роки замість традиційних 4.	Ця новація враховує різноманітність потреб здобувачів освіти й дає їм змогу ефективніше управляти власним часом та ресурсами, що сприятиме кращій підготовці до професійного життя.
2	Вибір спеціальності після першого чи другого курсу	Новий законопроект також передбачає можливість для здобувачів освіти визначитися з конкретною спеціальністю не одразу при вступі, а після 1–2 років	Це сприятиме більш осмисленому формуванню освітньої траєкторії та підготовці спеціалістів, які справді зацікавлені у своєму

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

		навчання за загальним напрямом. Такий підхід дає час на краще розуміння своїх інтересів та здібностей, дозволяючи зробити свідомий вибір професії.	професійному розвитку. Як результат, здобувачі освіти зможуть спеціалізуватися саме в тій сфері, яка відповідає їхнім професійним цілям і особистим інтересам.
3	Мінімальний обсяг аудиторних занять	Законопроект передбачає зменшення кількості аудиторних занять із викладачем, водночас збільшуючи обсяг часу, відведеного на самостійну роботу здобувачів освіти. Такий підхід спрямований на розвиток автономності та відповідальності в навчанні, дозволяючи більше зосереджуватися на індивідуальному опануванні матеріалу.	Це дає змогу краще адаптувати освітній процес до сучасних потреб, стимулює розвиток навичок самоорганізації, критичного мислення та ефективного використання часу. Разом із новаціями, такими як індивідуальні освітні траєкторії, це створює умови для більш гнучкого й персоналізованого підходу до освіти.
4	Вибіркові курси	Законопроект передбачає зміну підходу до вибіркового курсів залежно від типу	Це сприятиме забезпеченню високої якості підготовки

	спеціальності. Для спеціальностей, що регулюються державою (наприклад, медицина, право чи освіта), кількість вибіркових курсів буде зменшено. Це зумовлено необхідністю чітко визначати компетенції та результати навчання, важливі для державних і суспільних потреб. Натомість для нерегульованих спеціальностей вибіркові курси стають доступнішими, що дозволить здобувачам освіти гнучкіше формувати освітню програму, враховуючи власні інтереси та професійні цілі. Для спеціальностей із державним регулюванням також передбачено впровадження кваліфікаційних державних іспитів, які стануть додатковим інструментом	фахівців у критично важливих для країни галузях.

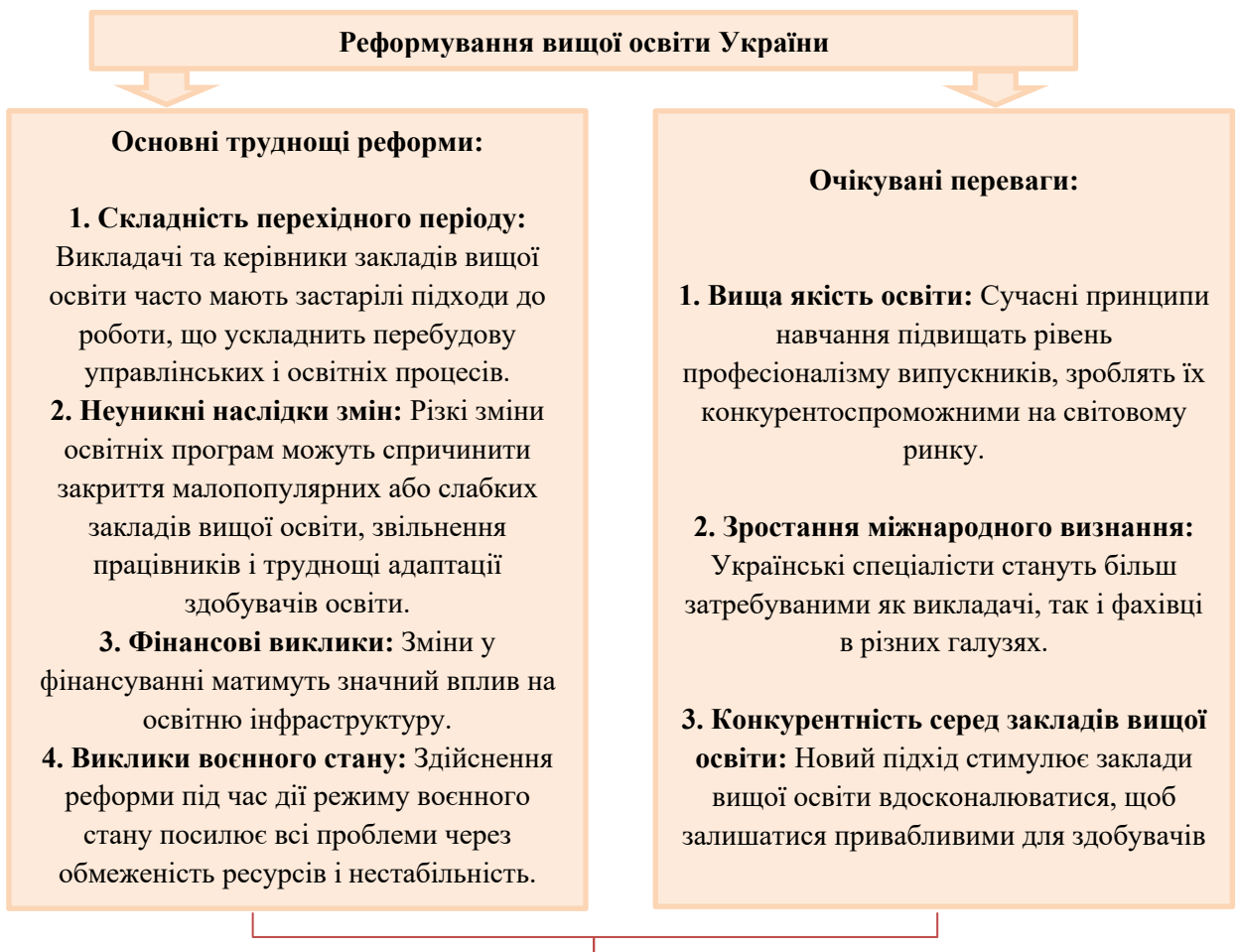
	перевірки професійної готовності випускників.	

Джерело: сформовано авторами на основі [15; 16]

Отже, зважаючи на те, що це вже не перша спроба реформувати освіту за роки незалежності, виклики цього процесу є очевидними. Перехідний період обіцяє бути складним, оскільки багато викладачів і керівників закладів вищої освіти все ще дотримуються застарілих поглядів на методи роботи й принципи управління. Змінити ці підходи та адаптуватися до нових вимог буде непросто. На рис. 1 представлено труднощі та переваги реформи вищої освіти.

Рисунок 1

Основні труднощі та переваги реформування системи вищої освіти

Результат. Попри виклики, реформа необхідна для вступу України до ЄС, що є стратегічно важливим як для економіки, так і для безпеки країни. Важливо розуміти, що без здійснення цих змін досягнення євроінтеграційних цілей буде неможливим.

Джерело: власна розробка авторів

Європейські стандарти, як відомо, спрямовані на забезпечення високої якості освіти. Сьогодні якість освіти здебільшого забезпечується через процес акредитації закладів вищої освіти. Акредитація є системою контролю, що враховує інтереси всіх сторін, зацікавлених у розвитку освіти, і поєднує громадський та державний нагляд. До основних завдань акредитації належать:

- 1) Сприяти прогресу у вищій освіті шляхом розробки критеріїв та методів оцінювання якості освіти;
- 2) Заохочувати розвиток закладів освіти та вдосконалення освітніх програм через постійне самооцінювання й стратегічне планування;
- 3) Надавати гарантії суспільству, що заклад або програма мають чітко визначені цілі та умови для їх досягнення;
- 4) Підтримувати становлення та розвиток закладів вищої освіти, а також реалізацію їхніх освітніх програм;
- 5) Захищати заклади вищої освіти від втручання в їхню діяльність і забезпечення академічних свобод.

Цей процес спрямований на забезпечення високого рівня освітніх послуг і довіри з боку суспільства [17].

Основною проблемою проведення акредитації є відсутність чітких правил та прозорості в її процесі, що негативно позначається на загальному рівні якості освіти.

По-перше, критерії та стандарти для оцінювання якості роботи закладів вищої освіти є нестабільними. Різні органи акредитації використовують різні

підходи та методи для оцінювання освітніх програм, що ускладнює порівняння результатів і визначення загального рівня якості освіти.

По-друге, виникають проблеми з надійністю та стабільністю органів, що займаються акредитацією. Деякі з цих органів можуть бути недостатньо кваліфікованими або стикатися з корупційними ризиками, що ставить під сумнів достовірність самого процесу акредитації.

Відсутність чіткого механізму взаємодії між урядовими органами, закладами вищої освіти та громадськістю в питанні визначення та контролю якості освіти ускладнює ефективну роботу системи акредитації.

Акредитація вищої освіти в Україні здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» 2014 року. Цей закон визначає акредитацію як процес оцінювання якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та конкретних освітніх програм, що забезпечує їх відповідність встановленим стандартам і вимогам. В Україні існують два основних типи акредитації: інституційна та програмна. Інституційна акредитація оцінює якість освітньої діяльності всього закладу вищої освіти, тобто аналізує здатність закладу забезпечити високий рівень освітніх послуг та відповідність стандартам освіти. Програмна акредитація фокусується на якості конкретних освітніх програм, перевіряючи їх відповідність вимогам і стандартам, які визначаються для певної спеціальності чи напрямку навчання [18].

Акредитацію в Україні здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Це незалежна організація, що працює автономно й не підпорядковується жодному міністерству чи державному органу. Основною функцією агентства є оцінювання та забезпечення якості освіти в закладах вищої освіти та освітніх програмах в Україні. Критерії акредитації визначає це ж агентство, і вони мають бути об'єктивними, прозорими та справедливими, щоб гарантувати належний рівень оцінювання якості освітніх установ і

програм. Ці критерії мають охоплювати всі аспекти освітньої діяльності – від інфраструктури до змісту освітніх програм і рівня підготовки викладачів.

Рішення акредитаційної комісії може бути позитивним, негативним або умовним. Позитивне рішення свідчить про відповідність освітньої діяльності закладу вищої освіти або освітньої програми встановленим критеріям. Негативне рішення вказує на невідповідність вимогам критеріїв, а умовне рішення означає необхідність внесення коригувань в освітню діяльність або програму для досягнення відповідності вимогам. Якщо ці зміни не будуть здійснені, акредитація може бути скасована або не надана [16].

Отже, акредитація в Україні є обов'язковим етапом для всіх закладів вищої освіти й сприяє впровадженню об'єктивних і прозорих стандартів. Завдяки ефективності незалежного органу акредитації процес є більш прозорим і справедливим для всіх зацікавлених сторін. Критерії акредитації ретельно вибираються та орієнтовані на забезпечення якості освітньої діяльності, що сприяє встановленню високих стандартів і вимог, відповідно до яких оцінюється рівень освіти. Рішення акредитаційної комісії має суттєві наслідки для закладу вищої освіти чи програми, зокрема це може призвести до збереження або позбавлення акредитації, що впливає на репутацію та статус закладу [19].

Акредитація в Україні є не тільки механізмом контролю, але й важливим інструментом для підвищення якості освіти. Завдяки їй забезпечується постійне вдосконалення освітніх програм.

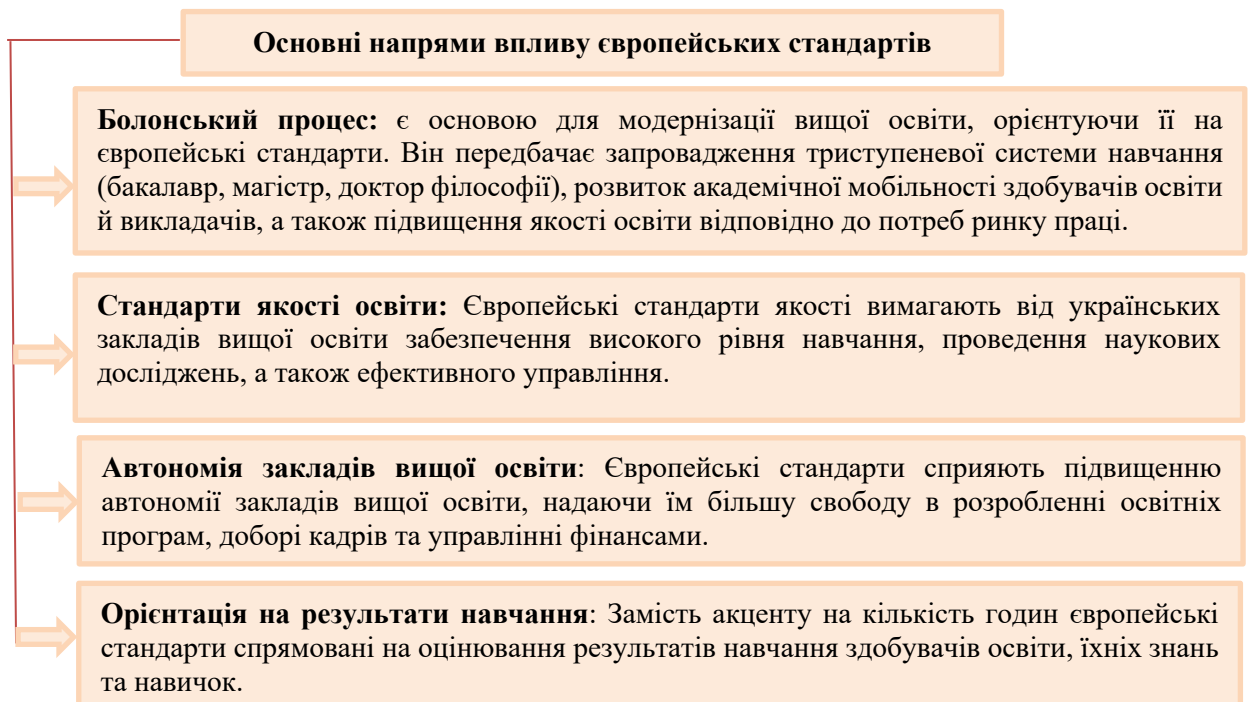
Впровадження європейських стандартів у вищу освіту України є одним з пріоритетних напрямів реформування освітньої системи. Цей процес спрямований на підвищення якості освіти, її відповідності міжнародним вимогам та забезпечення конкурентоспроможності українських випускників

на глобальному ринку праці. На рис. 2 представлено основні європейські стандарти, які впливають на систему вищої освіти України.

Рисунок 2

Основні європейські стандарти, які впливають на систему вищої освіти України

Джерело: власна розробка авторів

Отже, європейські стандарти освіти значно впливають на розвиток системи вищої освіти України. Вони сприяють гармонізації освітніх процесів, підвищенню мобільності здобувачів освіти та викладачів, а також забезпечують високі стандарти якості навчання. Впровадження цих стандартів сприяє модернізації системи вищої освіти України, підвищенню її конкурентоспроможності та інтеграції в європейський освітній простір.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що реформа освіти в Україні зумовлена інтеграцією до

Європейського освітнього простору. Це важливий крок до підвищення якості освіти, адаптації до міжнародних стандартів та забезпечення конкурентоспроможності українських випускників на глобальному ринку праці. Впровадження європейських стандартів, таких як Болонський процес і стандарти якості освіти (ESG), сприятиме гармонізації освітніх процесів та підтримці демократичних принципів.

Попри низку викликів, включаючи фінансові обмеження, труднощі в організації акредитації та вплив режиму воєнного стану, реформи створюють умови для розвитку автономії закладів освіти, академічної мобільності, орієнтації на результати навчання та вдосконалення освітніх програм.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливостей практичного застосування європейських стандартів для вдосконалення управління якістю освіти та адаптації новітніх технологій в освітній процес.

Список використаних джерел

1. Жукова Т. А., Черновол Є. О., Різак Г. В. Стратегії адаптації та розвитку вищої освіти у післявоєнний період: аналіз інноваційних підходів, їх вплив на якість освіти та результати вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3 (37). С. 210–222. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-210-222](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-210-222)
2. Кормич Л. І., Кормич А. І. Варіативні можливості реформування вищої освіти України в європейському контексті. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип. 65. С. 18–25. DOI: <http://dx.doi.org/10.32837/app.v0i65.301>
3. Литвинова І. Л., Балабанова К. В., Різак Г. В. Технології та інновації для покращення психологічного комфорту здобувачів освіти в онлайн-освіті. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 4 (22). С. 148–163. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-1148-1163](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-1148-1163)

4. Тимчак В. В. Актуальні проблеми реформування системи вищої освіти в Україні: правовий аспект. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. № 1. С.228–234. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.43>

5. Hurskaya V., Mykhaylenko S., Kartashova Z., Kushevskaya N., Zaverukha Y. Assessment and Evaluation Methods for 21st Century Education: Measuring What Matters. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4. №4. P. 4–17. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.12.25.01>

6. Serhiichuk O. Development trends of higher teaching education in Ukraine in the context of European integration educational reforms. *Materialele conferinței științifice internaționale. Seria XXV. Vol. II. Științe ale educației* (România, 24–25 martie, 2023). P. 446-451 DOI: [10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p446-451](https://doi.org/10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p446-451)

7. Irkha A., Hurskaya V., Hryshchuk M., Tereshchuk V., Chyrva H. Digital Transformation in Education: Leveraging Technology for Enhanced Learning Experiences. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4. № 3. P. 4–17. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.09.25.01>

8. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022. Спецвипуск. С. 70–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-спец.11>

9. Верховцова О., Куценко О. Роль змішаного навчання в сучасній освіті. *Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії: Матеріали V Міжнародної наукової конференції МЦНД* (м. Луцьк, 11 жовтня 2024 р.). Луцьк, 2024. С. 218–221. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/226>
(дата звернення: 07.09.2024)

10. Захарчук Н. Контекстуалізація розвитку вищої освіти в Україні: між радянською спадщиною та європейською регіоналізацією. *East/West: Journal of Ukrainian Studies*. 2020. Вип. 7. № 2. С. 173–201. DOI: <https://doi.org/10.21226/ewjus616>

11. Заячук Ю. Освітні програми ЄС та можливості для викладача українського університету. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 2. С. 5–19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-5-19>

12. Погребняк В., Дашковська О. Стандарти та програми у вищій освіті України: підсумки та дослідження. *Проблеми освіти*. 2022. Вип. 2 (97). С. 23–42. DOI: <http://dx.doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.02>

13. Melnyk O., Dashkovska O., Pogrebnyak V. The model of integration of higher education of Ukraine into the European Educational Area. *Tuning Journal for Higher Education*. 2024. Vol. 11. № 2. P. 64–89. DOI: <https://doi.org/10.18543/tjhe.2692>

14. Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу: Закон України від 23.04.2024 № 3642-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3642-20#Text> (дата звернення: 08.09.2024)

15. Mykhailova L., Rysynets T., Rodionova I., Sirmamiikh V., Merdova O. The role of accreditation in ensuring the quality of higher education in Ukraine. *Conhecimento & Diversidade, Niterói*. 2024. Vol. 16. № 41. P. 232–252 DOI: <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i41.11436>

16. Мицик Г., Попова А., Цибуляк Н., Линдіна Є. Імплементація європейських стандартів і рекомендацій у сфері інклюзивної вищої освіти в Україні: виклики та можливості. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2023. № 2(8). С. 7–20. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(8\).2023.7-20](https://doi.org/10.35387/ucj.2(8).2023.7-20)

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

17. Куркіна С., Журавльов В. Євроінтеграція як чинник соціально-економічних та освітніх реформ в Україні. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2021. № 88 (1). С 8–20. DOI: <http://dx.doi.org/10.38014/osvita.2021.88.01>

18. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3642-20#Text> (дата звернення: 09.09.2024).

19. Report on higher education quality in Ukraine, its compliance with the tasks of sustainable innovative development of society in 2022 / edited by A. Butenko, O. Yeremenko, N. Stukalo. Kyiv: National Agency for Higher Education Quality Assurance, 2023. 59 p. URL: <https://en.naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/REPORT-ON-HIGHER-EDUCATION-QUALITY-IN-UKRAINE-IN-2022.pdf> (date of access: 09.09.2024)